

ВИЗНАЧЕННЯ ЗАВДАНЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОДЕЛІ БІОЕКОНОМІКИ

©2021 ПАШКЕВИЧ М. С., ЛІ Г.

УДК 338.2
JEL Classification: Q57

Пашкевич М. С., Лі Г.

Визначення завдань сталого розвитку підприємства в умовах європейської моделі біоекономіки

У статті викладено результати досліджень актуальної для країн світу проблеми досягнення до 2030 року глобальних цілей сталого розвитку, у зв'язку з чим розв'язано своєчасну задачу обґрунтування завдань інституційного мікрорівня підприємств під час їх трансформації згідно з принципами сталого розвитку в умовах моделі біоекономіки. Мета роботи полягає в оприлюдненні наукових здобутків, які удосконалюють теоретичні основи сталого розвитку шляхом позиціонування біоекономіки щодо сталого розвитку, зіставлення складових біоекономіки та цілей сталого розвитку і визначення завдань підприємств у цьому контексті. Методом аналізу та порівняння сутності біоекономіки та біоекономіксу встановлено їх суттєві відмінності за такими характеристиками, як концептуальне підґрунтя двох моделей, їх фокус-проблематика та фактор, що вбачається основним драйвером економічного зростання. Аргументовано вибір біоекономіки як концепції, що є більш наближеною до сталого розвитку. Виявлено суттєву полярність поглядів учених на біоекономіку як сукупність процесів і явищ. Обґрунтовано два типи трактування біоекономіки. Науковці, які відносяться до першого типу, вважають, що біоекономіка охоплює усі складові суспільно-економічних відносин, пов'язані з виробництвом, споживанням та утилізацією біологічних ресурсів, у тому числі відновлюваної енергії. Інші група науковців критикує біоекономіку як концепцію та вважає її політичним проектом економічного впливу. У статті висловлено авторську позицію щодо біоекономіки, яка полягає у тому, що це є моделлю, механізмом для реалізації певних глобальних цілей сталого розвитку, що переважно відносяться до його екологічної складової. На цій підставі обґрунтовано місце моделі біоекономіки у системі сталого розвитку та визначено завдання сталого розвитку підприємства в умовах моделі біоекономіки. Ці завдання можна згрупувати у завдання власної активності та завдання з підтримки та надання допомоги іншим підприємствам, діяльність яких відповідає та забезпечує досягнення глобальних цілей сталого розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток, глобальні цілі сталого розвитку, підприємство, модель, управління підприємством, екологічний розвиток, біоекономіка, біоекономікс, система.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-4-134-140>

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 19.

Пашкевич Марина Сергіївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин і аудиту, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна)

E-mail: pashkevych.m.s@nmu.one

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3012-1690>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1484783/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55321431700>

Лі Гуаньнань – аспірант, кафедра міжнародних відносин і аудиту, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна)

E-mail: Li.Hu@nmu.one

UDC 338.2
JEL Classification: Q57

Pashkevych M. S., Li G. Exploring Sustainable Development Tasks for Enterprises within the European Bioeconomy Model

The article presents the results of research on the topical issue of achieving the global goal of sustainable development by 2030. So, the urgent problem of substantiating the tasks of the institutional micro-level of enterprises during their transformation in accordance with the sustainable development principles in the bioeconomy model has been solved. The article is aimed at publishing scientific achievements that improve the theoretical foundations of sustainable development by positioning the bioeconomy in relation to sustainable development, comparing the components of bioeconomy and sustainable development goals, and defining the objectives of enterprises in this context. Having analyzed and compared the essence of bioeconomy and bioeconomics, the authors have identified their significant differences in such characteristics as the conceptual basis of the two models, their focus issues, and the factor seen as the main driver of economic growth. The choice of bioeconomy as a concept that is closer to sustainable development is argued. Significant polarity of scientists' views on bioeconomy as a set of processes and phenomena is revealed. Two types of interpreting bioeconomy are substantiated. Scientists in the first group believe that bioeconomy covers all the components of socio-economic relations connected with the production, consumption and utilization of biological resources, including renewable energy. The other group criticizes bioeconomy as a concept and call it a political project of economic influence. The article expresses the authors' view on bioeconomy as a model, a mechanism for achieving certain global goals of sustainable development, which are mainly related to its environmental component. On this basis, the place of the bioeconomy model in the sustainable development system is substantiated, and the tasks of the sustainable development of an enterprise in the bioeconomy model are determined. These tasks can be divided in two groups, namely 1) tasks of the company's own activity, and 2) tasks of supporting and assisting other enterprises, whose activities meet the global sustainable development goals and ensure their achievement.

Keywords: sustainable development, global sustainable development goals, enterprise, model, enterprise management, ecological development, bioeconomy, bioeconomics, system.

Fig.: 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 19.

Pashkevych Maryna S. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Head of the Department of International Relations and Audit, National Technical University “Dnipro Polytechnic” (19 Dmytra Yavornytskoho Ave., Dnipro, 49005, Ukraine)

E-mail: pashkevych.m.s@nmu.one

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3012-1690>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1484783//>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55321431700>

Li Guannan – Postgraduate Student, Department of International Relations and Audit, National Technical University “Dnipro Polytechnic” (19 Dmytra Yavornytskoho Ave., Dnipro, 49005, Ukraine)

E-mail: Li.Hu@nmu.one

Вступ. Проблемою глобального розвитку на сучасному етапі функціонування економічних систем є забезпечення досягнення цілей сталого розвитку і трансформація усіх суспільних процесів взаємодії економічних агентів відповідно до балансу економічної, соціальної та екологічної складових. Визначення конкретних механізмів забезпечення сталого розвитку, обґрунтування його фінансової моделі, вирішення протиріччя між сутністю економіки як споживання та розподілу ресурсів і навколишнім середовищем як контейнером природних ресурсів, а також суспільством як споживачем продукції та сервісів залишається загальною проблемою, яка потребує вирішення.

Пов'язані із зазначеною проблематикою питання цього дослідження мають дуальний характер. З одного боку науковий пошук спрямований на проблему визначення конкретних завдань підприємств, на які доцільно спрямувати стратегічні цілі, щоб можна було стверджувати, що підприємство розвивається згідно з принципами сталого розвитку, а з іншого – на проблему визначення сутності новітнього тренду – європейської моделі біоекономіки. При цьому особливий науковий інтерес становить співвідношення глобального сталого розвитку, біоекономіки та сталого розвитку підприємства. Доцільно обґрунтувати особливості завдань сталого розвитку підприємства в умовах європейської моделі біоекономіки.

Глобальні цілі сталого розвитку, проголошені на рівні ООН, на наше переконання, не можуть бути досягнуті без визначення фокус-завдань для кожного типу економічних агентів: держави, регіонів, підприємств і домогосподарств. Навпаки, визначення завдань сталого розвитку саме підприємств дозволить обґрунтувати сутність сталого розвитку підприємств, що й дотепер є дискусійним питанням.

Водночас однією з сучасних концепцій розвитку та функціонування економічних суб'єктів є біоекономіка та біоекономікс. Навіть з назви терміна «біоекономіка» стає зрозумілим, що в основу цієї моделі покладено толерантне ставлення економіки до біологічного середовища, що є спорідненим принципом сталого розвитку. Однак біоекономіку як економічну та бізнес-модель виокремлено у перспективну самодостатню модель розвитку, яка підлягає аналізу в контексті існуючої парадигми сталого розвитку.

Таким чином, проблему дослідження можна конкретизувати таким чином. Відсутність визначених завдань підприємства у досягненні глобального сталого розвитку перешкоджає ефективній трансформації суспільства згідно з принципами сталого розвитку, оскільки саме підприємства є активними агентами усіх трьох систем: економічної, екологічної та соціальної. Також, якщо завдання сталого розвитку підприємства не будуть скореговані з урахуванням прогресивної моделі біоекономіки, то мультиконцептуальність і відсутність ієрархії фундаментальних основ організації суспільно-економічної діяльності призведуть до розпорошення зусиль і де-фокусування на глобальних цілях сталого розвитку, прийнятих світовою спільнотою, як єдиного вектора розвитку. Тому необхідно визначити завдання сталого розвитку підприємства в умовах сучасної моделі біоекономіки.

Аналіз останніх досліджень і визначення невирішених раніше питань. Вирішенню проблем сталого розвитку присвячено чимало наукових досліджень вчених світу, у яких обґрунтовуються теоретичні принципи та методичні підходи до прийняття ефективних рішень із забезпечення сталого розвитку підприємств. Наприклад, у [1, с. 1203–1210] розглядається проблема інвестування в підприємства, які трансформують свої внутрішні процеси згідно з принципами сталого розвитку. Вчені розглядають безпосередньо процес прийняття та оцінки рішення щодо розподілу фінансових ресурсів на користь сталого розвитку підприємств. З іншої точки зору підходять до цього питання автори дослідження [2, с. 8–23], обґрунтовуючи переваги мікrokредитування для сталого розвитку малих підприємств України. Водночас вчені у [3, с. 77–79] приводять результати дослідження щодо низького рівня поінформованості малих і середніх підприємств Західної Австралії про існуючі екологічні стандарти та неналежно уважного ставлення до сталого розвитку менеджменту цих підприємств. На думку науковців, сталий розвиток є недооціненим малими та середніми підприємствами, що брали участь в опитуванні. Майже аналогічного висновку доходять вчені у [4] на підставі дослідження сталого розвитку та інновацій 233 підприємств Тайвань. Науковці зазначають, що підприємства приділяють різну увагу екологічним проблемам та сталому розвитку, підкреслюючи, що ставлення до сталого розвитку варіюється від негативного до

нейтрального та позитивного. У цій статті досліджуються основні фактори сталого розвитку підприємств, щоб вирішити проблему розробки відповідної бізнес-моделі, яка, на думку дослідників, залежить від корпоративної культури колективу працівників підприємства та їх сприйняття цілей сталого розвитку як стратегічних. Тому у статті [5, с. 4–16] на прикладі підприємств Польщі запропоновано механізм «зеленого» управління людськими ресурсами з метою стимулювання сталого розвитку підприємства, який полягає у проведенні спеціальних тренінгів і підвищенні кваліфікації і рівня обізнаності працівників щодо необхідності дотримання принципів сталого розвитку. Вчені доводять, що існує сильна позитивна кореляція між оцінкою впливу окремих видів діяльності на сталий розвиток працівниками підприємства та їх практичною реалізацією: чим вище оцінка впливу тієї чи іншої діяльності працівниками підприємства, тим ефективнішою та інтенсивнішою є її впровадження на досліджуваних підприємствах. Тому для забезпечення сталого розвитку підприємства необхідно підвищувати обізнаність та поширювати знання щодо впливу сталого розвитку та позитивних трансформацій у екологічній, економічній та соціальній сферах на діяльність підприємства.

Колектив авторів у [6, с. 514–520] виявив найбільші перешкоди на шляху до сталого розвитку підприємств Колумбії, які з'являлися найчастіше протягом останніх 10 років і до яких віднесено брак фінансових ресурсів, високі первинні інвестиції на впровадження заходів сталого розвитку та брак досвіду фахівців щодо управління сталим розвитком підприємств.

Таким чином, **метою** дослідження є удосконалення теоретичних основ сталого розвитку шляхом обґрунтування завдань підприємства для досягнення глобальних цілей сталого розвитку. Для реалізації поставленої мети було вирішено такі завдання: зроблено порівняння сутності біоекономіки та біоекономіксу, обґрунтовано місце моделі біоекономіки у системі сталого розвитку, визначено завдання сталого розвитку підприємства в умовах моделі біоекономіки.

Для досягнення мети було використано методи абстракції та аналізу – для виявлення спільних і відмінних рис біоекономіки та біоекономіксу; узагальнення та систематизації – для визначення місця біоекономіки щодо сталого розвитку; композиції та синтезу – для обґрунтування завдань сталого розвитку підприємства в умовах моделі біоекономіки.

Виклад основного матеріалу. Перед тим, як обґрунтувати завдання підприємств для досягнення глобальних цілей сталого розвитку та визначити певну позицію підприємств у моделі біоекономіки, дослідимо сутність біоекономіки на основі вивчення поглядів науковців у міжнародному науковому полі.

Як зазначено у [7], необхідно розрізнити біоекономіку та біоекономікс. Згідно з тлумаченням біоекономіки, яке в англійській літературі позначається як «bioeconomy», – це особливий тип взаємодії економічних суб'єктів і використання економічних ресурсів, що має на меті збереження навколишнього середовища, підтримки соціального добробуту та економічного зростання. Таке пояснення представляє біоекономіку у соціально-економічному контексті.

Дещо інше розуміння віддзеркалює поняття біоекономіксу, для якого в англійській літературі використовується термін «bioeconomics», пов'язаний із взаємним проникненням двох наук – економіки та біології. Це пояснення віддзеркалює науковий підхід перенесення теорій однієї науки на іншу і формулювання на цій основі нових концептів розвитку. Авторське порівняння біоекономіки та біоекономіксу, засноване на аналізі та структуруванні основних характеристик двох концепцій, наведено у табл. 1.

Враховуючи різницю між біоекономікою та біоекономіксом, зазначимо, що у цьому дослідженні увагу зосереджено на біоекономіці, оскільки вона за своєю сутністю, характеристиками та метою більше відповідає сталому розвитку.

Наведені у табл. 2 тлумачення біоекономіки свідчать про те, що, як зазначалося раніше, ця концепція переживає у теперішній час етап активних дискусій та висування пропозицій вчених, які іноді мають полярний характер та

Таблиця 1

Порівняння характеристик біоекономіки та біоекономіксу

Характеристика	Біоекономіка	Біоекономікс
Концептуальне підґрунтя	Позитивізм (біоекономіка розглядається як модель сталого розвитку людства для подальшого зростання та процвітання)	Скептицизм (у біоекономіксі економіка розглядається як сукупність завідомо утопічних відносин, спрямованих на виснаження природних ресурсів, а природне середовище та економічне середовище є антагоністами стосовно одне до одного)
Ключова проблематика	Як мінімізувати шкідливий виробничий вплив на навколишнє середовище за рахунок використання відновлюваних ресурсних джерел та «озеленити» виробничі процеси	Як припинити нераціональне використання та несправедливий розподіл обмежених природних ресурсів
Основний драйвер зростання	Технології, які дозволяють забезпечити економічне зростання на тлі толерантного ставлення до природних ресурсів	Відносини між економічними агентами з приводу використання та розподілу обмежених природних ресурсів, які б дозволили зупинити зростаючу динаміку до виснаження природного середовища та більш справедливо розподіляти природні ресурси між різними виробництвами

Джерело: авторська розробка

Тлумачення біоекономіки науковцями

Науковець, країна, яку він (вона) представляє, та рік наукової праці	Тлумачення, трактування або пояснення сутності біоекономіки
Birch K., Tyfield D. (2013), Канада [8]	біоекономіка – це така економічна модель розвитку, у якій вважається, що першочерговим є сталий розвиток замість економічного зростання, і ендегенним фактором сталого розвитку у біоекономіці слугують біотехнології. Саме за допомогою біотехнологій можна виготовляти продукцію та матеріали, які, своєю чергою, мають прихований потенціал забезпечення сталого розвитку
Vogelphohl T., Töller A. (2021), ФРН [9]	біоекономіка – це сукупність різновидів діяльності, в результаті яких створюються, виробляються, розвиваються, підтримуються та використовуються біологічні продукти та процеси
Bugge M., Hansen T., Klitkou A. (2016), Норвегія [10]	біоекономіка – це тривимірне поняття, яке містить біоінжиніринг, біоресурси та біоекологію. Біоінжиніринг містить розробку та комерціалізацію біотехнологій у різних секторах економіки. Біоресурсний вимір зосереджується на переробці та модернізації біологічної сировини, а також на створенні нових ланцюгів створення вартості. Біоекологія включає екологічні процеси, які оптимізують використання енергії та поживних речовин, сприяють біорізноманіттю та перешкоджають деградації природних ресурсів
Gawel E., Pannicke N., Hagemann N. (2019), ФРН [11]	біоекономіка – це нова ресурсна база виробництва і споживання, заснована на новій біосировині та виробництві нових біопродуктів за допомогою інноваційного інжинірингу
Goven J., Pavone V. (2015), Нова Зеландія [12]	біоекономіка – це політичний проект з перформативно впливовою природою. Це специфічна конструкція зобов'язань, розроблена у межах неолібералістично-капіталістичної моделі економіки, яка має на меті спонукати й сприяти певним діям, одночасно стримуючи інші, а також здійснити певні політико-інституційні зміни, які сформулюють параметри цільового майбутнього
Haberl H. (2015), Австрія [13]	біоекономіка – це звичайна економіка, яка вичерпала такий ресурс, як «земля», має надвисокий рівень конкуренції між виробниками та споживачами за цей ресурс та продукцію, яка за його допомогою виробляється, а також характеризується необхідністю до радикально нових підходів до створення біомаси
Hausknot D., Schriefl E., Lauk C., Kalt G. (2017), Австрія [14]	біоекономіка – це економіка, що базується переважно на біогенних, замість викопних, ресурсах та пов'язується з баченням «зеленого зростання» та прогресу біотехнологій, що формує нову індустриальну перспективу
Ramcilovic-Suominen S., Püzl H. (2018), Фінляндія [15]	біоекономіка – це виробництво біомаси, яка складається з різних продуктів, отриманих на основі нових хімічних та інженерних технологій; це частина концепції сталого розвитку, у якій економічний розвиток превалює над соціальним та екологічним
Байдала В. (2013), Україна [16]	біоекономіка – це господарська діяльність, яка включає аграрне виробництво, лісове господарство та рибне господарство
Карпенко В., Гуца І. (2021), Україна [17]	біоекономіка – це високотехнологічна частина економіки, яка дає можливості підвищувати енергоефективність, рівень повторного використання відходів, розвивати відновлювану енергетику на основі біомаси, здійснювати екологізацію промислового сектора, підвищувати стійкість сільського господарства, виробляти нові продукти харчування, розвивати медичні технології. Це економіка, заснована на застосуванні біотехнологій, які використовують відновлювану біологічну сировину
Бутенко В. (2016), Україна [18]	біоекономіка – це механізм досягнення цілей та триєдиної концепції сталого розвитку

Джерело: сформовано авторами на базі відповідних джерел

варіюють від сприйняття біоекономіки до відторгнення її як дієвої моделі суспільно-економічного розвитку. Деякі вчені вважають біоекономіку альтернативою сталому розвитку, інші – його складовою.

У поточному дослідженні спиратимемося на визначення біоекономіки, запропоноване Європейською комісією, згідно з яким біоекономіка охоплює виробництво відновлюваних ресурсів у сільськогосподарській галузі, рибальстві та інших індустріях, пов'язаних з аквакультурою, з подальшим їх перетворенням на продукти харчуван-

ня, корми, біоволокна, біоенергію, а також пов'язані із цим суспільні блага. Біоекономіка розглядається як важливий елемент відповіді Європи на майбутні виклики, пов'язані з голодом, кліматичними змінами, нестачею енергії. Біоекономіка включає види первинного виробництва, такі як сільське господарство, лісове господарство, рибальство, а також галузі, що використовують або переробляють біологічні ресурси, такі як харчова та целюлозно-паперова промисловість і частково хімічна, біотехнологічна та енергетична промисловості [19].

Проаналізуємо зв'язок між біоекономікою та сталим розвитком. Серед глобальних цілей сталого розвитку, на наш погляд, суміжними до сутності біоекономіки є такі.

Подолання голоду (ціль № 2), оскільки біоекономіка зосереджена на сільськогосподарській галузі, метою якої у найближчий час стане виробництво та синтез продуктів харчування, придатних до споживання, у кількості, достатній для населення усіх країн світу без ризику переходу у стан гострої нестачі та, як наслідок, голоду.

Відновлювана енергія (ціль № 7), оскільки генерація, накопичення, розподіл та споживання енергії з альтернативних джерел є прямою складовою біоекономіки, що, на думку розробників концепції, становитиме замкнену біологічну самостійно відновлювану соціально-економічну систему.

Відповідальне споживання (ціль № 12), тому що поводження та переробка відходів і сміття є ключовою проблемою біоекономіки, вирішення якої у цій моделі вбачається шляхом інтеграції технологій управління відходами та отримання на цій основі «зеленої» енергії або додаткових ресурсів, придатних до подальшого використання у виробництві.

Боротьба зі зміною клімату (ціль № 13), через те, що негативні кліматичні зсуви, викликані глобальним потеплінням та зростаючими викидами парникових газів, у біоекономіці передбачається зменшити за рахунок отримання енергії з чистих альтернативних джерел, не пов'язаних

з викопними корисними копалинами та надмірним забрудненням внаслідок цього навколишнього середовища.

Збереження морських екосистем (ціль № 14), оскільки у таумаченні біоекономіки базовими в економіці майбутнього прямо вказані такі види промисловості, пов'язані із використанням водних ресурсів, як рибальство.

Збереження екосистем суші (ціль № 15), оскільки сільське господарство, лісове господарство, генерація енергії з відновлюваних джерел – це ті види промисловості, які, з одного боку, порушують екосистеми суші, але з іншого – являють собою основні для життєзабезпечення людства у частині виробництва продуктів харчування, енергії та підтримки екосистеми, придатної для життя.

Якщо синтезувати перелічені глобальні цілі сталого розвитку та поєднати їх з ключовими складовими біоекономіки (рис. 1), то можна побачити, що біоекономіка жодним чином не вступає у протиріччя з концепцією сталого розвитку, а, навпаки, є частиною глобального сталого розвитку, і її окремі компоненти прямо відповідають деяким глобальним цілям сталого розвитку. При цьому біоекономіка включає у себе не всі глобальні цілі сталого розвитку, які, на наш погляд, могли б бути віднесені до екологічної складової сталого розвитку на рис. 1. Тоді з цього можна зробити висновок, що модель біоекономіки у представленні Європейського Союзу є специфічним механізмом досягнення деяких глобальних цілей сталого розвитку, що переважно належать до екологічної складової.

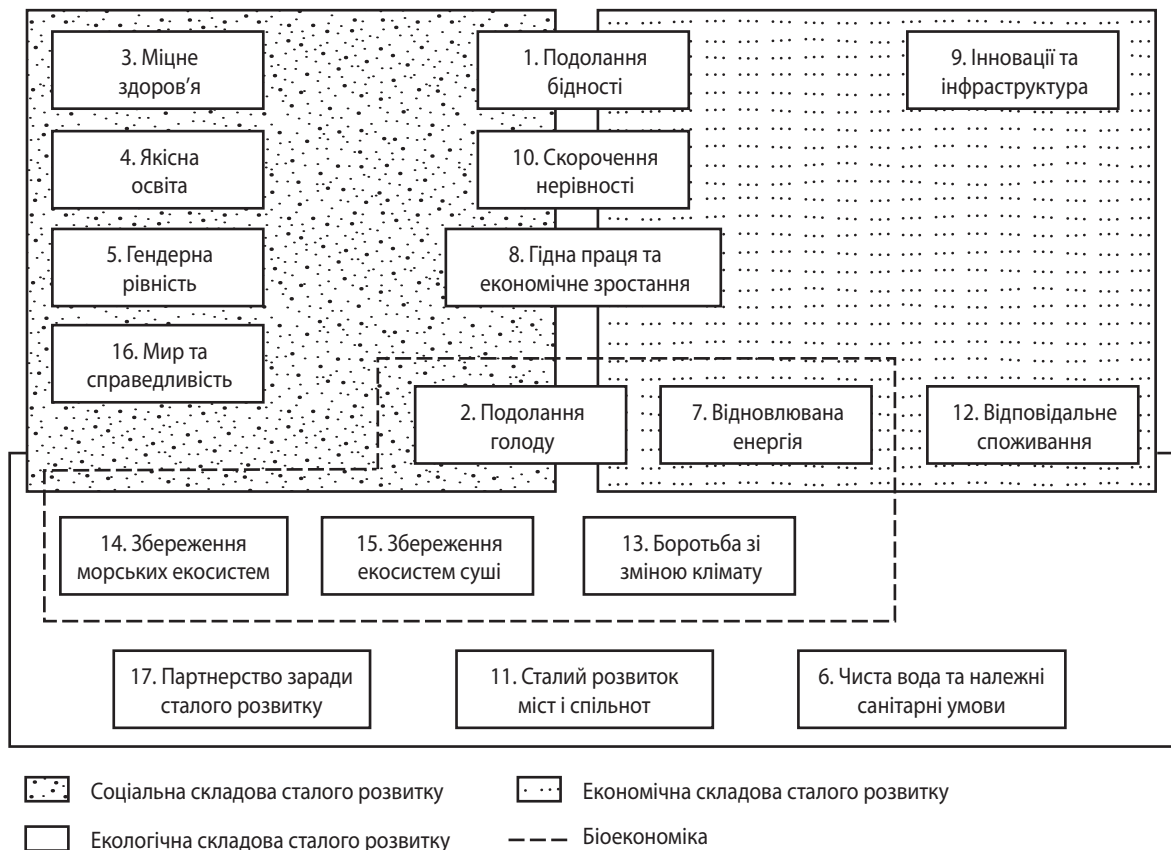

Рис. 1. Місце біоекономіки у системі глобальних цілей сталого розвитку

Джерело: авторська розробка

Таким чином, позиціонування біоекономіки у системі глобальних цілей сталого розвитку та висновок про те, що біоекономіка є моделлю для реалізації певних глобальних цілей сталого розвитку, дозволяє визначити завдання підприємств, які трансформуються згідно з принципами сталого розвитку.

Така складова біоекономіки, як виробництво відновлюваних ресурсів у сільськогосподарській галузі, на наш погляд, приводить до таких завдань сталого розвитку підприємств: інвестування у проекти, пов'язані з вирощуванням і виробництвом екологічно чистих продуктів харчування; участь у ланцюгах переробки продуктів харчування та зменшення обсягів відходів у вигляді продуктів харчування, що втратили свою придатність; надання фінансової допомоги проектам з дослідження та розробки інноваційних технологій у сфері виробництва якісних продуктів харчування у достатньому обсязі тощо.

Завдання підприємств у контексті складника біоекономіки, який стосується рибальства та інших індустрій аквакультури, полягають також у диверсифікації власної діяльності та запровадженні специфічних проектів з підтримки перелічених видів промисловості. Підприємства можуть реалізовувати проекти, спрямовані на очищення водних ресурсів, забезпечення населення регіону присутності або працівників чистою питною водою, приведення у відповідність до екологічних стандартів водойм та акваторій.

Генерація та споживання біоенергії, на наш погляд, є першочерговим завданням будь-якого підприємства будь-якої галузі в умовах моделі біоекономіки. Підприємствам необхідно переходити на споживання енергії з відновлюваних джерел, інвестувати у відповідні проекти, спрямовані на дослідження, розробку та впровадження енергозберігаючих технологій, постійно реалізовувати енергоаудит власних виробничих процесів.

Пул завдань підприємств у напрямі підтримки лісового господарства, на наш погляд, окрім розподілу фінансових ресурсів у специфічні проекти, може включати озеленення територій та будівель підприємства, надання допомоги місцевим органам влади для формування зелених майданчиків і збільшення зелених насаджень на території присутності підприємства. Завдання діджиталізації та формування електронного документообігу також опосередковано сприятиме сталому розвитку підприємства в умовах моделі біоекономіки.

Розвиток хімічної промисловості як складової біоекономіки може спиратися на такі завдання у діяльності підприємства, як використання безпечних хімічно синтезованих матеріалів і частин у виробництві продукції та наданні послуг, реалізації проектів роздільного збору сміття, переробки відходів, підтримка досліджень у хімічній галузі, формування єдиного біологічно замкнутого середовища функціонування підприємства.

Виконання цих завдань в умовах моделі біоекономіки дозволить підприємствам на своєму інституційному рівні брати участь у реалізації глобальних цілей сталого розвитку з подолання голоду, генерації відновлюваної енергії, відповідального споживання, боротьби зі зміною клімату, збереження морських екосистем і екосистем суші.

Висновок. Таким чином, у результаті проведених досліджень удосконалено теоретичні основи сталого розвитку шляхом обґрунтування завдань підприємства для досягнення глобальних цілей сталого розвитку. Порівняння сутності біоекономіки та біоекономіксу на основі аналізу наукових здобутків останніх років дозволило встановити їх відмінності за такими характеристиками, як концептуальне підґрунтя, фокус-проблематика та основний драйвер економічного зростання. Також було виявлено суттєву полярність і розбіжність поглядів учених на біоекономіку як на сукупність процесів і явищ. Певна група науковців вважає, що біоекономіка охоплює усі складові суспільно-економічних відносин, пов'язані з виробництвом, споживанням та утилізацією біологічних ресурсів, у т. ч. відновлюваної енергії. Інші група науковців критикує біоекономіку як концепцію та вважає її політичним проектом економічного впливу. У статті висловлено авторську позицію щодо біоекономіки, яка полягає у тому, що це є моделлю, механізмом для реалізації певних глобальних цілей сталого розвитку, що переважно відносяться до його екологічної складової. На цій підставі обґрунтовано місце моделі біоекономіки у системі сталого розвитку та визначено завдання сталого розвитку підприємства в умовах моделі біоекономіки. Ці завдання можна згрупувати у завдання власної активності та завдання з підтримки та надання допомоги іншим підприємствам, діяльність яких відповідає та забезпечує досягнення глобальних цілей сталого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Deng X., Cheng X., Gu J. et al. An Innovative Indicator System and Group Decision Framework for Assessing Sustainable Development Enterprises. *Group Decis Negot.* 2021. Vol. 30. P. 1201–1238.
DOI: 10.1007/s10726-019-09647-0
2. Yemelyanov O., Petrushka T., Symak A., Trevoho O., Turylo A., Kurylo O., Danchak L., Symak D., Lesyk L. Microcredits for Sustainable Development of Small Ukrainian Enterprises: Efficiency, Accessibility, and Government Contribution. *Sustainability.* 2020. Vol. 12. P. 6184.
DOI: 10.3390/su12156184
3. Gerrans P., Hutchinson B. Sustainable development and small to mediumsized enterprises: A long way to go. In *Small and medium-sized enterprises and the environment.* Routledge, 2017. P. 75–81.
4. Matinaro V., Liu Y., Poesche J. Extracting key factors for sustainable development of enterprises: Case study of SMEs in Taiwan. *Journal of Cleaner Production.* 2019. Vol. 209. P. 1152–1169.
5. Bombiak E., Marciniuk-Kluska A. Green human resource management as a tool for the sustainable development of enterprises: Polish young company experience. *Sustainability.* 2018. Vol. 10 (6). P. 1739.
6. Álvarez J. J., Zartha Sossa J. W., Orozco Mendoza G. L. Barriers to sustainability for small and medium enterprises in the framework of sustainable development – Literature review. *Business Strategy and the Environment.* 2019. Vol. 28 (4). P. 512–524.
7. Allain S., Ruault J. F., Moraine M., Madelrieux S. The 'bio-economics vs bioeconomy' debate: Beyond criticism, advancing research fronts. *Environmental Innovation and Societal Transitions.* 2021. Vol. 42. P. 58–73.

8. Birch K., Tyfield D. Theorizing the Bioeconomy: Biovalue, Biocapital, Bioeconomics or ...What? *Science, Technology and Human Values*. 2013. Vol. 38. P. 299–327.
DOI: 10.1177/0162243912442398
9. Vogelpohl T., Töller A. E. Perspectives on the bioeconomy as an emerging policy field. *Journal of Environmental Policy & Planning*. 2021. Vol. 23:2. P. 143–151.
DOI: 10.1080/1523908X.2021.1901394
10. Bugge M. M., Teis H., Klitkou A. What Is the Bioeconomy? A Review of the Literature. *Sustainability* 8. 2016. No. 7. P. 691.
DOI: 10.3390/su8070691
11. Gawel E., Pannicke N., Hagemann N. A Path Transition Towards a Bioeconomy – The Crucial Role of Sustainability. *Sustainability* 11. 2019. No. 11. P. 3005.
DOI: 10.3390/su11113005
12. Goven J., Pavone V. The Bioeconomy as Political Project: A Polanyian Analysis. *Science, Technology, & Human Values*. 2015. Vol. 40 (3). P. 302–337.
DOI: 10.1177/0162243914552133
13. Haberl H. Competition for land: A sociometabolic perspective. *Ecological Economics*. 2015. Vol. 119. P. 424–431.
14. Hausknost D., Schriefel E., Lauk C., Kalt G. A transition to which bioeconomy? An exploration of diverging techno-political choices. *Sustainability*. 2017. Vol. 9 (4). P. 669.
DOI: 10.3390/su9040669
15. Ramcilovic-Suominen S., Püzl H. Sustainable development – A 'selling point' of the emerging EU bioeconomy policy framework? *Journal of Cleaner Production*. 2018. Vol. 172. P. 4170–4180.
DOI: 10.1016/j.jclepro.2016.12.157
16. Байдала В. В. Біоекономіка в Україні: сучасний стан та перспективи. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2013. № 1 (3). С. 22–28.
17. Карпенко В. О., Гуца І. О. Біоекономіка – економіка майбутнього // Розвиток біоенергетичного потенціалу в сільському господарстві : матеріали доповідей VI Міжнар. наук.-практ. семінару (м. Київ, 18–19 берез. 2021 р.). Київ : Наук. столиця, 2021. 112 с. С. 62–64.
18. Бутенко В. М. Біоекономіка як механізм досягнення цілей сталого розвитку. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2016. Вип. 1 (88). С. 22–28.
19. Ronzon T., Piotrowski S., Tamosiunas S., Dammer L., Carus M., M'barek, R. Developments of economic growth and employment in bioeconomy sectors across the EU. *Sustainability*. 2020. Vol. 12 (11). P. 4507.
DOI: 10.1016/j.jclepro.2016.12.157
20. Ronzon, T. et al. "Developments of economic growth and employment in bioeconomy sectors across the EU". *Sustainability*, vol. 12 (11) (2020): 4507.
21. Vogelpohl, T., and Toller, A. E. "Perspectives on the bioeconomy as an emerging policy field". *Journal of Environmental Policy & Planning*, vol. 23:2 (2021): 143-151.
DOI: 10.1080/1523908X.2021.1901394
22. Yemelyanov, O. et al. "Microcredits for Sustainable Development of Small Ukrainian Enterprises: Efficiency, Accessibility, and Government Contribution". *Sustainability*, vol. 12 (2020): 6184.
DOI: 10.3390/su12156184
23. Birch, K., and Tyfield, D. "Theorizing the Bioeconomy: Biovalue, Biocapital, Bioeconomics or ...What?" *Science, Technology and Human Values*, vol. 38 (2013): 299-327.
DOI: 10.1177/0162243912442398
24. Bombiak, E., and Marciniuk-Kluska, A. "Green human resource management as a tool for the sustainable development of enterprises: Polish young company experience". *Sustainability*, vol. 10 (6) (2018): 1739.
25. Bugge, M. M., Teis, H., and Klitkou, A. "What Is the Bioeconomy? A Review of the Literature". *Sustainability* 8, no. 7 (2016): 691.
DOI: 10.3390/su8070691
26. Butenko, V. M. "Bioekonomika yak mekhanizm dosiahnennia tsilei staloho rozvytku" [Bioeconomics as a Mechanism for Achieving Sustainable Development Goals]. *Visnyk aharnoi nauky Prychornomor'ia*, no. 1(88) (2016): 22-28.
27. Deng, X. et al. "An Innovative Indicator System and Group Decision Framework for Assessing Sustainable Development Enterprises". *Group Decis Negot*, vol. 30 (2021): 1201-1238.
DOI: 10.1007/s10726-019-09647-0
28. Gawel, E., Pannicke, N., and Hagemann, N. "A Path Transition Towards a Bioeconomy - The Crucial Role of Sustainability". *Sustainability* 11, no. 11 (2019): 3005.
DOI: 10.3390/su11113005
29. Gerrans, P., and Hutchinson, B. "Sustainable development and small to mediumsized enterprises: A long way to go". In *Small and medium-sized enterprises and the environment*, 75-81. Routledge, 2017.
30. Goven, J., and Pavone, V. "The Bioeconomy as Political Project: A Polanyian Analysis". *Science, Technology, & Human Values*, vol. 40 (3) (2015): 302-337.
DOI: 10.1177/0162243914552133
31. Haberl, H. "Competition for land: A sociometabolic perspective". *Ecological Economics*, vol. 119 (2015): 424-431.
32. Hausknost, D. et al. "A transition to which bioeconomy? An exploration of diverging techno-political choices". *Sustainability*, vol. 9 (4) (2017): 669.
DOI: 10.3390/su9040669
33. Karpenko, V. O., and Hushcha, I. O. "Bioekonomika - ekonomika maibutnyoho" [Bioeconomics - the Economy of the Future]. *Rozvytok bioenerhetychnoho potentsialu v silskomu hospodarstvi*. Kyiv: Nauk. stolytsia, 2021. 62-64.
34. Matinaro, V., Liu, Y., and Poesche, J. "Extracting key factors for sustainable development of enterprises: Case study of SMEs in Taiwan". *Journal of Cleaner Production*, vol. 209 (2019): 1152-1169.
35. Ramcilovic-Suominen, S., and Pulzl, H. "Sustainable development - A 'selling point' of the emerging EU bioeconomy policy framework?" *Journal of Cleaner Production*, vol. 172 (2018): 4170-4180.
DOI: 10.1016/j.jclepro.2016.12.157
36. Ronzon, T. et al. "Developments of economic growth and employment in bioeconomy sectors across the EU". *Sustainability*, vol. 12 (11) (2020): 4507.
37. Yemelyanov, O. et al. "Microcredits for Sustainable Development of Small Ukrainian Enterprises: Efficiency, Accessibility, and Government Contribution". *Sustainability*, vol. 12 (2020): 6184.
DOI: 10.3390/su12156184

Стаття надійшла до редакції 08.11.2021 р.